

3. Pidliachyi, V.M. (2013). Profesiini samoosvita ta samovykhovannia maibutnoho vchytelia. Naukovi zapysky: [zbirnyk naukovykh statei]. K.: Vyd-vo NPU imeni M.P. Drahomanova, Vyp. SKhII (112). S. 140–146.
4. Pidliachyi, M.I. (2007). Vychovannia i rozvytok ditei zasobamy pratsi. Trudova pidhotovka v zakladakh osvity, №3, S. 6–9.
5. Pidliachyi, M.I. (2019). Sotsialno-profesiinyi rozvytok: kompetentnosti starshoklasnykiv ta studentiv. Rozvytok suchasnoi osvity i nauky: rezultaty, problemy, perspektyvy: / [Red.: Yan Gzhesiak, Ivan Zymomria, Vasyl Ilnytskyi]. Konin; Uzhhorod; Bielsko-Biala; Kyiv : Posvit, T. VII: Identychnist i svoboda v osviti ta nautsi. S. 107–110.
6. Pidliachyi, M.I. (2016). Osvita i nauka Ukrainy u vymiri hromadianskykh suspilstv: sotsialno-profesiina oriientatsiia. Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka, №3/4 (48–49), S. 59–65.
7. Pidliachyi, M.I. (2006). Istorychni peredumovy ta teoretychni zasady proforiientatsii shkolariv. Pedahohika i psykholohiia, № 3 (52), S. 29–36.

DOI <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-9-6-2021-117-119>

АКТУАЛЬНІ ТЕОРІЇ, КОНЦЕПЦІЇ І МОДЕЛІ НАВЧАННЯ ДОРΟΣЛИХ У КОНТЕКСТІ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ОСВІТИ

Людмила Пуховська, д.п.н., проф.

ДВНЗ «Університет менеджменту»

м. Київ, Україна

Метою дослідження є розкриття сутності актуальних теорій, концепцій і моделей навчання дорослих та окреслення їх впливу на переосмислення освіти в ХХІ.

Теорії навчання дорослих – це не простий набір ідей, концепцій і понять стосовно особливостей навчання дорослих людей, включаючи їх професійний розвиток. Необхідність їх використання зумовлена низкою причин: 1) теорії допомагають вибудувувати максимально ефективне навчання на всіх етапах – від створення концепції до практичної реалізації; 2) теорії необхідні для створення навчальних курсів, які відповідають потребам професійного розвитку фахівців; 3) теорії лежать в основі

формування стратегій з урахуванням реального контексту навчання; 4) теорії необхідні для використання технологій, які максимально відповідають стратегіям навчання; 5) знання теорій важливе для застосування стратегій, які враховують сучасні особливості навчання: цифрові технології і мобільність тощо (Fleming, 2020).

В дослідженні проаналізовано провідні теорії навчання дорослих, поширені у світовому освітньо-науковому просторі: андрогогічну (the theory of andragogy); навчання на основі досвіду (experiential learning theory), трансформаційного навчання (transformative learning theory) (Mezirow & Taylor (Eds), 2009). В Україні найбільш відомою і поширеною є андрагогічна теорія з широким обґрунтуванням особливостей навчання дорослих. Одночасно в умовах посилення практичної орієнтації освіти і науки набуває впливу теорія навчання на основі досвіду, яка стверджує, що сутність навчання дорослих в осмислюванні їх практичного досвіду. Ця теорія не є абсолютно новою для вітчизняних вчених. Адже в різні часи вітчизняні дослідники називали її «теорією експериментального навчання», «теорією емпіричного навчання», «експірієнс-теорією» та ін. Проте, глобальне визнання і поширення динамічної, цілісної моделі процесу навчання на основі досвіду, безумовно пов'язане з прийняттям світовою спільнотою стратегії освіти упродовж життя. Як наголошує її засновник Д. Колб, теорія навчання на засадах досвіду базується на роботах видатних вчених ХХ століття, зокрема, В. Джеймса, Д. Дьюї, К. Левіна, М. П. Фоллет, Ж. Піаже, Л. Виготського, К. Юнга, П. Фрейре, К. Роджерса та ін., які в своїх теоріях навчання і розвитку людини відводили центральну роль досвіду (Kolb et al, 2014; Passarelli et al, 2012).

Охарактеризовано ключові концепції навчання на основі досвіду: модель цілісного чотирьох етапного Циклу навчання Д. Колба (конкретне вивчення, рефлексивне спостереження, абстрактна концептуалізація та активне застосування), спіраль навчання та розвитку, стилі навчання, навчальні простори, ідентичність навчання та навчальні стосунки. Для кожної концепції дослідники пропонують ефективні стратегії використання. Як показав аналітичний огляд варіантів моделей навчання на основі досвіду, які реалізуються в зарубіжній освіті дорослих, нині у світовому освітньо-науковому просторі накопичено значний загальний кращих практик та цінного досвіду, який потребує аналізу.

Зроблено висновок про те, що трансформації соціальних, економічних, технологічних умов втілились в життя таким чином, що стало необхідним принципове переосмислення взаємозв'язку між навчанням та освітою. Починаючи зі змін традиційних моделей навчання в закладах освіти різних рівнів – до нової реальності, коли кожна людина стає все більш відповідальною за напрямок власного навчання в безлічі навчальних середовищ упродовж життя.

Ключові слова: теорії; концепції; моделі; навчання дорослих; зарубіжний досвід.

Література

1. Alice Y. Kolb, David A. Kolb, Angela Passarelli and Garima Sharma (2014). On Becoming an Experiential Educator: The Educator Role Profile. *Simulation & Gaming*. Volume 45 (2), 204–234. DOI: 10.1177/1046878114534383
2. Passarelli, A. M. & Kolb, D. A. (2012). *The Learning Way: Learning from Experience as the Path to Lifelong Learning and Development*. Research Gate. Project: Learning Sustainability DOI:10.1093/oxfordhb/9780195390483.013.0028 A revised version of this working paper will appear in Passarelli A. M. & Kolb D. A. (2021 In press). *The learning way – Learning from experience as the path to lifelong learning and development*. In London, M. (Ed.), *Handbook of lifelong learning*. Second Edition. N.Y.: Oxford University Press
3. Fleming, T. (2020) *Models of Lifelong Learning: An Overview*. In M. London (Ed.), *The Oxford Handbook of Lifelong Learning*, 2nd Edition, 1–26. Oxford University Press. New York: Oxford University Press DOI:10.1093/oxfordhb/9780197506707.013.3
4. Jack Mezirow, Edward W. Taylor (Eds) (2009). *Transformative Learning in Practice: Insights from Community, Workplace, and Higher Education*. 1st Edition Jossey-Bass; ISBN: 978-0-470-25790-6
5. European Commission. *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Rethinking Education: Investing in skills for better socio-economic outcomes*. Strasbourg, 20.11.2012 COM (2012) 669 final [Electronic resource] // European Commission, 2012. – URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0669&from=FR>